

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 16.4.2013
COM(2013) 216 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

{SWD(2013) 131 final}
{SWD(2013) 132 final}
{SWD(2013) 133 final}
{SWD(2013) 134 final}
{SWD(2013) 135 final}
{SWD(2013) 136 final}
{SWD(2013) 137 final}
{SWD(2013) 138 final}
{SWD(2013) 139 final}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Οι συνέπειες της αλλαγής του κλίματος γίνονται όλο και περισσότερο αισθητές στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Η μέση θερμοκρασία του πλανήτη, επί του παρόντος υψηλότερη κατά 0,8 °C περίπου σε σχέση με τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής, εξακολουθεί να αυξάνεται¹. Μεταβάλλονται ορισμένες φυσικές διεργασίες, αλλάζει η τυπολογία των υετών, λιώνουν παγετώνες, ανεβαίνει η στάθμη της θάλασσας.

Για να αποφευχθούν οι σοβαρότεροι κίνδυνοι από την κλιματική αλλαγή και, ιδίως, οι μεγάλης κλίμακας, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις, η πλανητική αύξηση της θερμοκρασίας πρέπει να συγκρατηθεί σε λιγότερο από 2 °C σε σχέση με τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής. Συνεπώς, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής πρέπει επίσης να εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα για τη διεθνή κοινότητα.

Ανεξαρτήτως των σεναρίων που διατυπώνονται για την πλανητική υπερθέρμανση και της επιτυχίας που θα σημειώσουν οι προσπάθειες μετριασμού, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα αυξηθούν κατά τις επόμενες δεκαετίες, λόγω της καθυστερημένης επίπτωσης των παλαιότερων και των σημερινών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ως εκ τούτου, η μόνη μας επιλογή είναι η λήψη μέτρων προσαρμογής για την αντιμετώπιση των αναπόφευκτων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και του οικονομικού, περιβαλλοντικού και κοινωνικού κόστους τους. Με την απόδοση προτεραιότητας σε συνεκτικές, ευέλικτες και συμμετοχικές προσεγγίσεις, το κόστος της έγκαιρης ανάληψης προγραμματισμένης δράσης για την προσαρμογή είναι μικρότερο από το τίμημα της έλλειψης προσαρμογής.

Λόγω του ειδικού χαρακτήρα και της ευρύτητας των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα προσαρμογής σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό έως το περιφερειακό και το εθνικό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί εξάλλου να συμβάλει καλύπτοντας κενά, τόσο στις γνώσεις όσο και στα μέτρα, και συμπληρώνοντας αυτές τις προσπάθειες μέσω της ακόλουθης ενωσιακής στρατηγικής.

2. ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Την τελευταία δεκαετία (2002-2011) η θερμοκρασία της χερσαίας έκτασης της Ευρώπης έχει διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε επίπεδα υψηλότερα κατά 1,3 °C από τα προβιομηχανικά², γεγονός που σημαίνει ότι η αύξηση στην Ευρώπη ήταν ταχύτερη από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Έχουν αυξηθεί ορισμένα ακραία καιρικά φαινόμενα, με συχνότερα κύματα καύσωνα, δασικές πυρκαγιές και ξηρασία στη νότια και την κεντρική Ευρώπη. Προβλέπονται ισχυρότεροι υετοί και πλημμύρες στη βόρεια και βορειοανατολική Ευρώπη, με αυξημένο κίνδυνο πλημμυρών και διάβρωσης στις παράκτιες περιοχές. Η αύξηση των φαινομένων

¹ Έκθεση αριθ. 12/2012 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ): Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012 (Κλιματική αλλαγή – Επιπτώσεις και τρωτότητα στην Ευρώπη το 2012)

² Αυτόθι.

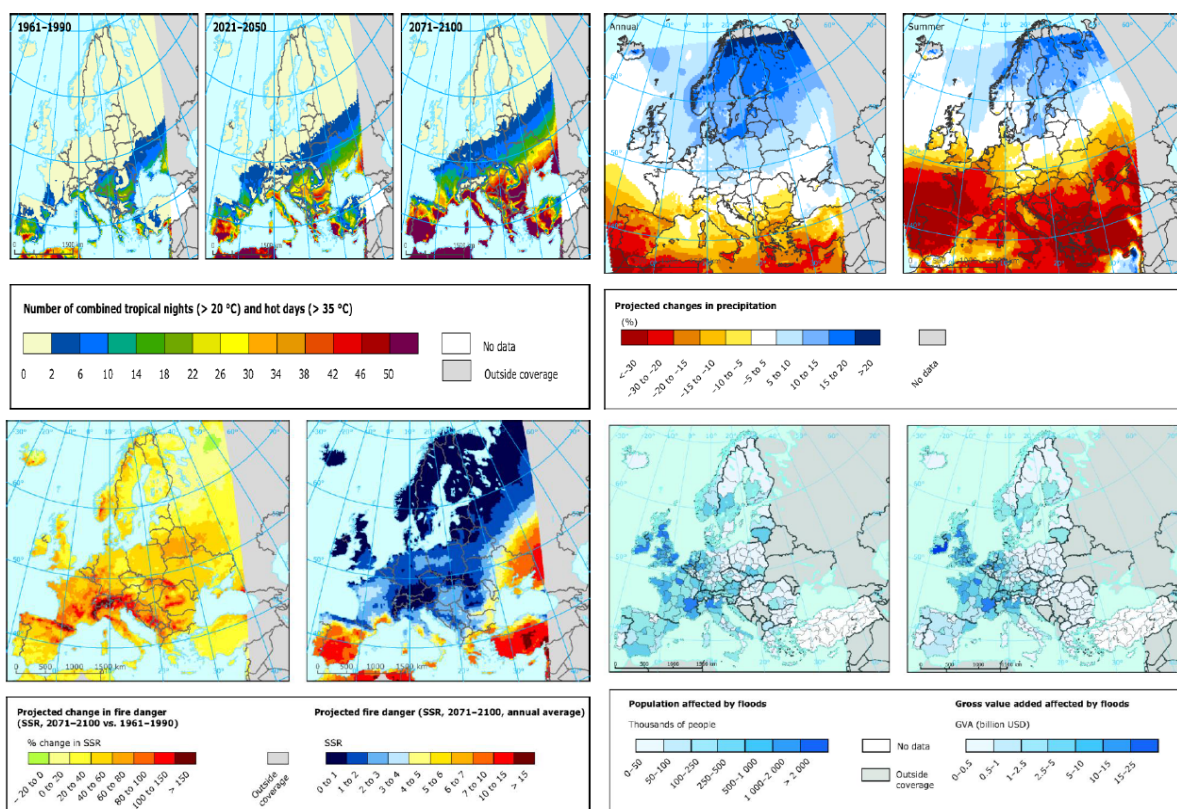
αυτών είναι πιθανό να μεγεθύνει τις καταστροφές, οδηγώντας σε σημαντικές οικονομικές ζημιές, προβλήματα δημόσιας υγείας και θανάτους.

Οι επιπτώσεις ποικίλλουν ανά την ΕΕ, αναλόγως των κλιματικών, γεωγραφικών και κοινωνικοοικονομικών συνθηκών. Όλες οι χώρες της ΕΕ είναι εκτεθειμένες στην κλιματική αλλαγή (βλ. σχήμα 1 κατωτέρω). Ωστόσο, ορισμένες περιφέρειες κινδυνεύουν περισσότερο από άλλες. Η λεκάνη της Μεσογείου, οι ορεινές περιοχές, οι πυκνοκατοικημένες κατακλυζόμενες πεδιάδες, οι παράκτιες ζώνες, οι εξόχως απόκεντρες περιοχές και η Αρκτική είναι ιδιαίτερα τρωτές. Επιπλέον, τα τρία τέταρτα του πληθυσμού της Ευρώπης ζουν σε αστικές περιοχές, οι οποίες συχνά δεν διαθέτουν τα κατάλληλα εφόδια για την προσαρμογή και εκτίθενται σε καύσωνες, πλημμύρες ή στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

Πολλοί τομείς της οικονομίας εξαρτώνται άμεσα από τις κλιματικές συνθήκες και βρίσκονται ήδη αντιμέτωποι με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η γεωργία, η δασοκομία, ο θερινός και ο χειμερινός τουρισμός, οι υπηρεσίες υγείας και η αλιεία. Πλήττονται επίσης βασικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, όπως οι πάροχοι ενέργειας και νερού. Τα οικοσυστήματα και οι υπηρεσίες που αυτά παρέχουν υφίστανται τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, γεγονός που επιταχύνει την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας και περιορίζει την ικανότητά τους να εξουδετερώνουν τα ακραία φυσικά φαινόμενα. Οι κλιματικές μεταβολές θα έχουν συνέπειες για τη διαθεσιμότητα βασικών φυσικών πόρων (νερό, έδαφος), με αποτέλεσμα σημαντικές αλλαγές στις συνθήκες γεωργικής και βιομηχανικής παραγωγής σε ορισμένες περιοχές.

Η πλανητική υπερθέρμανση μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες σε συγκεκριμένους κλάδους σε ορισμένους τομείς, όπως αύξηση της απόδοσης των καλλιεργειών, της ανάπτυξης των δασών και της υδροηλεκτρικής ενέργειας ή μείωση της ενέργειας που απαιτείται για θέρμανση στη βόρεια Ευρώπη³. Ωστόσο, τα δυνητικά περιφερειακά καθαρά οφέλη είναι εξαιρετικά αβέβαια.

³ Έκθεση του ΕΟΠ σχετικά με την προσαρμογή στην Ευρώπη (προσεχώς, εντός του 2013)

Σχήμα 1: Προβλεπόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και συναφείς απειλές⁴. Με βάση την έκθεση του ΕΟΠ «Climate change, impacts and vulnerability in Europe» (2012)⁵.

Η αδράνεια ή η καθυστερημένη λήψη μέτρων ενδέχεται να ασκήσει πίεση στη συνοχή της ΕΕ. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αναμένεται επίσης να διευρύνουν τις κοινωνικές διαφορές ανά την ΕΕ. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις κοινωνικές ομάδες και τις περιφέρειες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες και βρίσκονται ήδη σε μειονεκτική θέση (π.χ. λόγω κακής υγείας, χαμηλού εισοδήματος, ακατάλληλης στέγασης ή έλλειψης κινητικότητας).

Υπολογίζεται ότι το ελάχιστο κόστος της αδυναμίας προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή θα κυμαίνεται μεταξύ 100 δισ. ευρώ ετησίως το 2020 και 250 δισ. ευρώ το 2050 για την ΕΕ στο σύνολό της⁶. Κατά την περίοδο 1980-2011, οι άμεσες οικονομικές ζημιές εξαιτίας πλημμυρών στην ΕΕ ξεπέρασαν τα 90 δισ. ευρώ⁷. Το ποσό αυτό αναμένεται να αυξηθεί, δεδομένου ότι το ετήσιο κόστος των ζημιών από πλημμύρες ποταμών εκτιμάται σε 20 δισ. ευρώ έως τη δεκαετία του 2020 και 46 δισ. ευρώ έως τη δεκαετία του 2050⁸.

Σημαντικό μπορεί να είναι και το κοινωνικό κόστος της κλιματικής αλλαγής. Οι πλημμύρες στην ΕΕ είχαν ως αποτέλεσμα περισσότερους από 2 500 θανάτους και έπληξαν πάνω από 5,5

⁴ Αριθμός τροπικών νυκτών και θερμών ημερών, μεταβολή των ετήσιων και των θερινών υετών (περίοδος 2071-2100 σε σύγκριση με την περίοδο 1961-1990), μεταβολή του κινδύνου πυρκαγιών και αριθμός ατόμων και ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που επλήγησαν από πλημμύρες (2050)

⁵ Κάθε στοιχείο του παρόντος σχήματος επεξηγείται λεπτομερώς στην εκτίμηση επιπτώσεων (SWD(2013)132, μέρος 2 σημείο 1.1.3).

⁶ Έκθεση αριθ. 12/2012 του ΕΟΠ. Αυτές οι εκτιμήσεις περιλαμβάνουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις πλημμύρες ποταμών, στις παράκτιες ζώνες, στην ενέργεια για ψύξη και στη θνησιμότητα λόγω καύσωνα. Όλα τα αριθμητικά στοιχεία που παρατίθενται στο παρόν τμήμα βασίζονται στο ίδιο σενάριο μεσαίων έως υψηλών επιπέδων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (A1B), που οδηγεί σε αύξηση της θερμοκρασίας κατά περισσότερο από 2 °C.

⁷ Έκθεση αριθ. 12/2012 του ΕΟΠ

⁸ Rojas, R., Feyen, L. και Watkiss, P. (2013)

εκατομμύρια άτομα κατά την περίοδο 1980-2011. Αν δεν ληφθούν περαιτέρω μέτρα προσαρμογής, μπορεί να προστεθούν 26 000 θάνατοι/έτος λόγω καύσωνα έως τη δεκαετία του 2020, αναλογία που θα αυξηθεί σε 89 000 θανάτους/έτος έως τη δεκαετία του 2050⁹.

Αν και δεν υπάρχει ουσιαστικά γενική επισκόπηση του κόστους της προσαρμογής για την ΕΕ, το κόστος των πρόσθετων μέτρων αντιπλημμυρικής προστασίας υπολογίζεται σε 1,7 δισ. ευρώ ετησίως έως τη δεκαετία του 2020 και σε 3,4 δισ. ευρώ ετησίως τη δεκαετία του 2050¹⁰. Τα μέτρα αυτά μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά, δεδομένου ότι με κάθε ευρώ που δαπανάται για αντιπλημμυρική προστασία θα μπορούσαν να αποφευχθούν ζημιές ύψους έξι ευρώ¹¹.

3. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Στη Λευκή Βίβλο του 2009 «Η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος: προς ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης» καθορίζονται ορισμένα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί σε μεγάλο βαθμό¹². Βασικό παραδοτέο ήταν η διαδικτυακή ευρωπαϊκή πλατφόρμα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (Climate-ADAPT)¹³, η οποία εγκαινιάστηκε τον Μάρτιο του 2012. Στην εν λόγω πλατφόρμα ενσωματώνονται τα πλέον πρόσφατα δεδομένα για τα μέτρα προσαρμογής στην ΕΕ, καθώς και διάφορα χρήσιμα εργαλεία υποστήριξης της πολιτικής. Η ΕΕ έχει αρχίσει να εντάσσει την προσαρμογή σε διάφορες πολιτικές της και διάφορα χρηματοδοτικά της προγράμματα.

Μέχρι σήμερα, 15 κράτη μέλη της ΕΕ έχουν θεσπίσει στρατηγική προσαρμογής¹⁴, ενώ άλλα έχουν αρχίσει να καταστρώνουν σχετικές στρατηγικές. Ορισμένες από τις στρατηγικές που έχουν θεσπιστεί συνοδεύονται από σχέδια δράσης και έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά την ένταξη μέτρων προσαρμογής στις τομεακές πολιτικές. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ωστόσο, η προσαρμογή βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, με σχετικά λίγα συγκεκριμένα μέτρα στην πράξη. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν καταρτίσει τομεακά σχέδια, όπως σχέδια για την αντιμετώπιση του καύσωνα και της ξηρασίας, αλλά μόνον το ένα τρίτο διενήργησε συνολική εκτίμηση τρωτότητας για την υποστήριξη της πολιτικής. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση αποδεικνύονται ιδιαίτερα δυσχερείς, επειδή δεν έχουν αναπτυχθεί σχεδόν καθόλου δείκτες και μεθοδολογίες παρακολούθησης.

Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα κοινών έργων προσαρμογής ευρωπαϊκών χωρών ή πόλεων, ορισμένα από τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ, π.χ. μέσω του LIFE. Ειδικότερα, βάσει της πολιτικής για τη συνοχή συγχρηματοδοτούνται πολλά διασυνοριακά, διακρατικά και διαπεριφερειακά προγράμματα και έργα με αντικείμενο την προσαρμογή, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ στην περιοχή του Δούναβη και στη Βαλτική Θάλασσα. Ορισμένες πόλεις έχουν θεσπίσει συνολικές στρατηγικές προσαρμογής ή ειδικά σχέδια δράσης (π.χ. για την πρόληψη των κινδύνων, τη διαχείριση των πλημμυρών ή των υδάτων) ή έχουν αρχίσει να τα καταρτίζουν¹⁵.

⁹ Kovats et al. (2011). Έργο ClimateCost, στο οποίο παραπέμπει η έκθεση αριθ.°12/2012 του ΕΟΠ.

¹⁰ Feyen, L. και Watkiss, P (2011)

¹¹ Αυτόθι.

¹² COM(2009) 147 τελικό. Βλ. εκτίμηση επιπτώσεων για πλήρη ανασκόπηση της εφαρμογής.

¹³ <http://climate-adapt.eea.europa.eu/>, επικεντρώνεται στην πληροφόρηση σε ενωσιακό επίπεδο, με συνδέσμους προς τα εθνικά μέτρα. Πολλά κράτη μέλη έχουν αναπτύξει εθνικές πλατφόρμες πληροφοριών.

¹⁴ Βλ. <http://climate-adapt.eea.europa.eu/web/guest/adaptation-strategies>.

¹⁵ Η προσαρμογή σε επίπεδο πόλης εξετάζεται διεξοδικά στην έκθεση του ΕΟΠ «Urban adaptation to climate change in Europe» (Προσαρμογή των αστικών περιοχών στην κλιματική αλλαγή στην Ευρώπη, ΕΟΠ 2012): <http://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-to-climate-change>

Με βάση τις πρωτοβουλίες αυτές, θα ήταν χρήσιμη η εμβάθυνση των εμπειριών μας και η συστηματική ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τον τρόπο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Είναι, ως εκ τούτου, η κατάλληλη στιγμή να δρομολογηθεί μια στρατηγική προσαρμογής που να καλύπτει το σύνολο της ΕΕ, τηρουμένων των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και με σεβασμό στα δικαιώματα που έχουν κατοχυρωθεί με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην εν λόγω στρατηγική λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος του πλανήτη, όπως οι διαταραχές στις αλυσίδες εφοδιασμού ή η μειωμένη πρόσβαση σε πρώτες ύλες, ενέργεια και τρόφιμα και ο αντίκτυπός τους στην ΕΕ. Ο διάλογος και η συνεργασία της ΕΕ με τις γειτονικές και τις αναπτυσσόμενες χώρες σε θέματα προσαρμογής οργανώνονται μέσω της πολιτικής για τη διεύρυνση, της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας και της πολιτικής για αναπτυξιακή συνεργασία της Ένωσης.

Η αβεβαιότητα όσον αφορά την πορεία των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τις σχετικές ανάγκες προσαρμογής εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για τη χάραξη πολιτικής στον συγκεκριμένο τομέα. Παρόλα αυτά, η αβεβαιότητα δεν μπορεί να θεωρείται λόγος αδράνειας. Επιβάλλει κυρίως ισχυρή έμφαση στην ενσωμάτωση επιλογών προσαρμογής με χαμηλό κόστος, επωφελών για όλες τις πλευρές και με αναμφίβολα θετικά αποτελέσματα (no-regret). Στις επιλογές αυτές συγκαταλέγονται η αειφόρος διαχείριση των υδάτων και τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης. Οι βασιζόμενες στα οικοσυστήματα προσεγγίσεις είναι συνήθως οικονομικά αποδοτικές βάσει διαφορετικών σεναρίων, προσιτές και αποφέρουν πολλαπλά οφέλη, όπως περιορισμό του κινδύνου πλημμυρών και της διάβρωσης του εδάφους, βελτίωση της ποιότητας των υδάτων και του ατμοσφαιρικού αέρα και περιορισμό του φαινομένου των αστικών νησίδων θερμότητας.

Η δράση προσαρμογής συνδέεται στενά με τις πολιτικές της ΕΕ και των κρατών μελών για τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών και θα πρέπει να υλοποιείται σε συνέργεια και με πλήρη συντονισμό με τις πολιτικές αυτές.

Η δράση προσαρμογής θα προσφέρει νέες ευκαιρίες για την αγορά και την απασχόληση σε τομείς όπως οι γεωργικές τεχνολογίες, η διαχείριση οικοσυστημάτων, οι κατασκευές, η διαχείριση υδάτων και η ασφάλιση. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων, μπορούν να αποκτήσουν νωρίς το πλεονέκτημα του πρωτοπόρου στην ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών και να εκμεταλλευτούν επιχειρηματικές ευκαιρίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η στρατηγική προσαρμογής, εναρμονισμένη με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», θα συμβάλει στη μετάβαση της ΕΕ σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, θα ενθαρρύνει τη διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη, θα τονώσει τις ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή επενδύσεις και θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας.

4. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Γενικός στόχος της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή είναι η συμβολή στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Ευρώπης στην κλιματική αλλαγή. Αυτό σημαίνει αύξηση της ετοιμότητας και της ικανότητας αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, διαμόρφωση συνεκτικής προσέγγισης και βελτίωση του συντονισμού.

4.1. Προώθηση της ανάληψης δράσης από τα κράτη μέλη

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τη λήψη οικονομικά αποδοτικών μέτρων προσαρμογής είναι η επίτευξη συντονισμού και συνοχής στα διάφορα επίπεδα

προγραμματισμού και διαχείρισης. Το συνιστώμενο μέσο σε παγκόσμιο επίπεδο, δυνάμει της σύμβασης-πλαίσιου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, είναι οι εθνικές στρατηγικές προσαρμογής. Πρόκειται για καίριας σημασίας αναλυτικά μέσα που προορίζονται για τη συγκέντρωση στοιχείων και την ιεράρχηση των δράσεων και των επενδύσεων.

Έχει ιδιαίτερη σημασία να εξασφαλιστούν κοινές προσεγγίσεις και πλήρης συνοχή μεταξύ των εθνικών στρατηγικών προσαρμογής και των εθνικών σχεδίων διαχείρισης κινδύνων. Πολλά κράτη μέλη καταρτίζουν τέτοια σχέδια ως μέσα διατομεακού προγραμματισμού με σκοπό την καλύτερη πρόληψη των καταστροφών και προετοιμασία για την αντιμετώπισή τους με βάση συνολικές εθνικές εκτιμήσεις κινδύνων.

Η ΕΕ θα παράσχει χρηματοδοτική στήριξη για την προσαρμογή, μέσω του προτεινόμενου μέσου LIFE, το οποίο περιλαμβάνει το υποπρόγραμμα «Δράση για το κλίμα». Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει τα πολυετή προγράμματα εργασιών για να καθορίσει στρατηγικούς στόχους και θεματικές προτεραιότητες. Θα δοθεί προτεραιότητα σε εμβληματικά έργα προσαρμογής που καλύπτουν καίρια διατομεακά, διαπεριφερειακά και/ή διασυνοριακά ζητήματα. Θα ενθαρρυνθούν τα έργα που διαθέτουν δυναμικό επίδειξης και μεταφοράς των αποτελεσμάτων, όπως επίσης οι προσεγγίσεις της προσαρμογής που βασίζονται στις πράσινες υποδομές και στα οικοσυστήματα, καθώς και τα έργα που αποσκοπούν στην προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών προσαρμογής. Στις τελευταίες περιλαμβάνονται τόσο υλικές όσο και άυλες τεχνολογίες, όπως τα ανθεκτικότερα στην κλιματική αλλαγή δομικά υλικά και τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης.

Η Επιτροπή, επιδιώκοντας τη συνεργασία και τη συνοχή σε επίπεδο ΕΕ, θα υποστηρίξει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ κρατών μελών, περιφερειών, πόλεων και άλλων εμπλεκομένων. Για παράδειγμα, καταρτίζει σε συνεργασία με τα κράτη μέλη καθοδηγητικό έγγραφο, βασιζόμενο σε ορθές πρακτικές πρόληψης των καταστροφών. Η ενεργός δέσμευση των τοπικών και περιφερειακών αρχών θα είναι ζωτικής σημασίας.

Η Επιτροπή, βασιζόμενη στην επιτυχία του πιλοτικού της έργου «Στρατηγικές προσαρμογής για τις ευρωπαϊκές πόλεις»¹⁶, θα συνεχίσει να προωθεί τις στρατηγικές προσαρμογής των αστικών περιοχών. Ειδικότερα, η δράση των πόλεων με σκοπό την προσαρμογή θα συντονιστεί με άλλες πολιτικές της ΕΕ κατά το πρότυπο του «Συμφώνου των Δημάρχων» — μια πρωτοβουλία περισσότερων από 4000 τοπικών αρχών που έχουν δεσμευθεί οικειοθελώς να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής στις αστικές περιοχές με την επιδίωξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια.

Δράση 1: Ενθάρρυνση της θέσπισης συνολικών στρατηγικών προσαρμογής από όλα τα κράτη μέλη

Η Επιτροπή παρέχει κατευθυντήριες γραμμές για την κατάστρωση στρατηγικών προσαρμογής. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές προορίζονται να βοηθήσουν τις χώρες της ΕΕ να χαράξουν, να εφαρμόσουν και να επανεξετάζουν τις οικείες πολιτικές προσαρμογής. Καλύπτουν πτυχές που απουσιάζουν από τις υφιστάμενες στρατηγικές προσαρμογής, όπως τα διασυνοριακά ζητήματα και η ανάγκη να εξασφαλιστεί η συνοχή με τα εθνικά σχέδια διαχείρισης των κινδύνων καταστροφών.

Μέχρι το 2014 η Επιτροπή θα εκπονήσει πίνακα αποτελεσμάτων ετοιμότητας προσαρμογής, με τον προσδιορισμό βασικών δεικτών για τη μέτρηση του βαθμού ετοιμότητας των κρατών μελών.

Το 2017, βασιζόμενη στις εκθέσεις που λαμβάνει, όπως προβλέπεται στον κανονισμό περί

¹⁶ Βλ. <http://eucities-adapt.eu/cms/>

μηχανισμού παρακολούθησης, καθώς και στον πίνακα αποτελεσμάτων ετοιμότητας προσαρμογής, θα εκτιμήσει κατά πόσον η δράση των κρατών μελών είναι επαρκής. Εάν κρίνει την πρόοδο ανεπαρκή από πλευράς κάλυψης και ποιότητας των εθνικών στρατηγικών, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο να προτείνει χωρίς καθυστέρηση μια νομικά δεσμευτική πράξη.

Δράση 2: Χρηματοδότηση μέσω του LIFE για τη στήριξη της δημιουργίας δυναμικότητας και την επιτάχυνση της δράσης προσαρμογής στην Ευρώπη (2013-2020)

Η Επιτροπή θα προωθήσει την προσαρμογή, ιδίως στις ακόλουθες τρωτές περιοχές:

- διασυνοριακή διαχείριση πλημμυρών με την ενθάρρυνση συμφωνιών συνεργασίας βάσει της οδηγίας της ΕΕ για τις πλημμύρες·
- διασυνοριακή διαχείριση παράκτιων περιοχών, με έμφαση στα πυκνοκατοικημένα δέλτα ποταμών και παράκτιες πόλεις·
- ενσωμάτωση της διάστασης της προσαρμογής στον πολεοδομικό σχεδιασμό, τη δόμηση και τη διαχείριση των φυσικών πόρων·
- ορεινές και νησιωτικές περιοχές, με έμφαση σε αειφόρους και ανθεκτικούς στην κλιματική αλλαγή τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας και του τουρισμού·
- αειφόρος διαχείριση των υδάτων, καταπολέμηση της απερίημωσης και των δασικών πυρκαγιών στις επιρρεπείς στην ξηρασία περιοχές.

Η Επιτροπή θα στηρίζει τη διενέργεια εκτιμήσεων τρωτότητας και την κατάστροψη στρατηγικών προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα.

Η Επιτροπή θα προωθήσει την ευαισθητοποίηση σε θέματα προσαρμογής, μεταξύ άλλων με δείκτες, γνωστοποίηση κινδύνων και διαχείριση κινδύνων.

Δράση 3: Ένταξη της προσαρμογής στο πλαίσιο του Συμφώνου των Δημάρχων (2013/2014)

Η Επιτροπή, κατά το πρότυπο της πρωτοβουλίας του Συμφώνου των Δημάρχων, θα υποστηρίξει την προσαρμογή στις πόλεις, κυρίως με τη δρομολόγηση εθελοντικής δέσμευσης για θέσπιση τοπικών στρατηγικών προσαρμογής και ανάληψη τοπικών δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης.

4.2. Λήψη αποφάσεων με βάση πληρέστερες πληροφορίες

Οι γνώσεις σχετικά με την προσαρμογή για τη λήψη αποφάσεων βελτιώνονται: αυξάνονται συνεχώς τα ερευνητικά προγράμματα, οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές προσαρμογής και οι εκτιμήσεις τρωτότητας. Διατίθενται πλέον περισσότερα δεδομένα, υπηρεσίες και διαδικτυακές πύλες που αφορούν το κλίμα¹⁷. Το 2014 θα εκδοθεί η 5^η έκθεση αξιολόγησης από την IPCC (Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή). Εν τούτοις, υπάρχουν σημαντικά κενά στις γνώσεις, που πρέπει να καλυφθούν.

Μια ισχυρή γνωστική βάση είναι επίσης απαραίτητη για την προώθηση της καινοτομίας και την υποστήριξη της εμπορικής εκμετάλλευσης καινοτόμων τεχνολογιών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Το μελλοντικό πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ «Ορίζοντας 2020» θα καλύψει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή μέσω της προτεραιότητας «κοινωνιακές προκλήσεις», καθώς και με την επένδυση στην επιστημονική αριστεία και την προώθηση της καινοτομίας.

¹⁷ Σύμφωνα με τις αναφορές στην πλατφόρμα Climate-ADAPT. Πηγή: Έκθεση του ΕΟΠ σχετικά με την προσαρμογή στην Ευρώπη (προσεχές, εντός του 2013)

Δράση 4: Συμπλήρωση των κενών των γνώσεων

Τα βασικά κενά των γνώσεων είναι τα εξής:

- πληροφορίες σχετικά με τις ζημίες και με το κόστος και τα οφέλη της προσαρμογής·
- περιφερειακής και τοπικής κλίμακας αναλύσεις και εκτιμήσεις κινδύνων·
- πλαίσια, μοντέλα και εργαλεία για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων και την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μέτρων προσαρμογής·
- μέσα για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προσπαθειών προσαρμογής που καταβλήθηκαν στο παρελθόν.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής, η Επιτροπή θα συνεργαστεί περαιτέρω με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό τον λεπτομερέστερο προσδιορισμό των ανωτέρω κενών των γνώσεων και τον εντοπισμό των κατάλληλων εργαλείων και μεθοδολογιών για την αντιμετώπισή τους. Οι σχετικές διαπιστώσεις θα τροφοδοτήσουν τον προγραμματισμό του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» (2014-2020) και θα καλύψουν την ανάγκη καλύτερης διεπαφής μεταξύ επιστήμης, χάραξης πολιτικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας. Θα χρησιμοποιηθούν επίσης για τη βελτίωση των πληροφοριών που διατίθενται στην πλατφόρμα Climate-ADAPT.

Η Επιτροπή θα προωθήσει τη διενέργεια εκτιμήσεων τρωτότητας σε ενωσιακό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διατομεακή ενωσιακή επισκόπηση των φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων που θα εκπονήσει το 2013. Συγκεκριμένα, θα υποστηρίξει τις εργασίες του Κοινού Κέντρου Ερευνών που έχουν ως αντικείμενο την εκτίμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και θα εξετάσει διεξοδικά τι συνεπάγεται για την ΕΕ η πλανητική κλιματική αλλαγή. Η εξέταση αυτή θα τροφοδοτήσει τις προσεχείς «Ολοκληρωμένες εκθέσεις εκτίμησης απειλών και κινδύνων» που θα εκδοθούν από την Επιτροπή και την Ύπατη Εκπρόσωπο (2015).

Δράση 5: Περαιτέρω εξέλιξη της πλατφόρμας Climate-ADAPT σε ενιαίο κέντρο εξυπηρέτησης (one-stop shop) για πληροφορίες σχετικά με την προσαρμογή στην Ευρώπη

Η Επιτροπή και ο ΕΟΠ θα βελτιώσουν την πρόσβαση στις πληροφορίες και θα ενισχύσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ της πλατφόρμας Climate-ADAPT και άλλων σχετικών πλατφορμών, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και τοπικών δικτυακών πυλών που αφορούν την προσαρμογή (2013/2014).

Θα αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις εκτιμήσεις κόστους-οφέλους των διαφόρων εμπειριών άσκησης πολιτικής και στην καινοτόμο χρηματοδότηση, μέσω στενότερης αλληλεπίδρασης με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Το 2014 θα προετοιμαστεί η ενσωμάτωση των μελλοντικών κλιματικών υπηρεσιών Copernicus¹⁸.

4.3. Θωράκιση της δράσης της ΕΕ έναντι του κλίματος: προαγωγή της προσαρμογής σε βασικούς τρωτούς τομείς

Μία από τις προτεραιότητες και τις ευθύνες της Επιτροπής είναι η ένταξη μέτρων προσαρμογής στις πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ ως μέσο θωράκισης της ενωσιακής δράσης έναντι του κλίματος.

¹⁸ Παλαιότερα γνωστών ως GMES (Global Monitoring for Environment and Security/Παγκόσμια παρακολούθηση του περιβάλλοντος και της ασφάλειας)

Η διάσταση της προσαρμογής έχει ήδη ενταχθεί στη νομοθεσία σε τομείς όπως τα θαλάσσια ύδατα¹⁹, η δασοκομία²⁰ και οι μεταφορές²¹, καθώς και σε σημαντικά μέσα άσκησης πολιτικής, όπως εκείνα που αφορούν τα εσωτερικά ύδατα²², τη βιοποικιλότητα²³ και την κινητικότητα²⁴. Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την κλιματική αλλαγή, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τη μετανάστευση, το οποίο συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση, παρέχει περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την τελευταία περίπτωση.

Επιπλέον, η Επιτροπή έχει υποβάλει νομοθετικές προτάσεις για την ενσωμάτωση της προσαρμογής στη γεωργία και τη δασοκομία²⁵, στον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών²⁶, στον ενεργειακό τομέα²⁷, στην πρόληψη και τη διαχείριση των κινδύνων καταστροφών²⁸, στις μεταφορές²⁹, στην έρευνα, στον υγειονομικό τομέα³⁰ και στον τομέα του περιβάλλοντος³¹.

Αυτές οι κινήσεις για την ένταξη, στις πολιτικές της ΕΕ, της διάστασης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή θα συνεχιστούν σε τομείς προτεραιότητας, όπως η ενέργεια και οι μεταφορές. Όσον αφορά την υγειονομική πολιτική, τα περισσότερα μέτρα και συστήματα για την υγεία των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών εφαρμόζονται ήδη, αλλά πρέπει να προσαρμοστούν στις όποιες νέες προκλήσεις θα επιφέρει η κλιματική αλλαγή. Στα τρία έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την υγεία, τις θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές και τις υποδομές, τα οποία συνοδεύουν την παρούσα ανακοίνωση, εκτίθενται οι τρέχουσες ενέργειες της Επιτροπής στον συγκεκριμένο τομέα.

Η προσαρμογή αναμένεται επίσης να εξεταστεί στο πλαίσιο των προσεχών πρωτοβουλιών άσκησης πολιτικής σε τομείς όπως τα χωροκατακτητικά αλλόχθονα είδη (2013), οι πράσινες υποδομές (2013), η γη ως πόρος (το 2014-15) και η νέα δασική στρατηγική (2013). Καταρτίζονται κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την προσαρμογή και τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών (2014), ενώ πρόκειται να εκδοθούν σύντομα κατευθυντήριες γραμμές για την προσαρμογή και το δίκτυο Natura 2000 (2013).

Τα έργα υποδομής, που χαρακτηρίζονται από μεγάλη διάρκεια ζωής και υψηλό κόστος, πρέπει να είναι ανθεκτικά στις σημερινές και τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Με βάση την πρόσφατη εντολή εκτίμησης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής για τους Ευρωκώδικες³², είναι αναγκαίο να αναλυθεί, στο πλαίσιο της συνεργασίας μας με τους οργανισμούς τυποποίησης, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τους διαχειριστές έργων, ο βαθμός στον οποίο θα πρέπει να ενισχυθούν τα πρότυπα, οι τεχνικές προδιαγραφές, οι κώδικες και οι διατάξεις περί ασφάλειας για τις υλικές υποδομές ώστε να αντεπεξέρχονται στα ακραία φαινόμενα και τις άλλες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

¹⁹ Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Συμβουλίου και κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1255/2011

²⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2152/2003

²¹ Απόφαση αριθ. 661/2010/ΕΕ

²² COM(2012)673 final

²³ COM(2011)244 τελικό

²⁴ COM(2011)743 τελικό

²⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/communication/index_en.htm

²⁶ COM(2013) 133 final

²⁷ COM(2011) 665/3

²⁸ COM(2011)934 τελικό

²⁹ COM(2011) 650/2 τελικό

³⁰ http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/2013_sanco_002_eu_plant_health_law_en.pdf

³¹ COM(2012) 628 final

³² Οι Ευρωκώδικες είναι ένα σύνολο εναρμονισμένων τεχνικών κανόνων για τις στατικές μελέτες των δομικών έργων στην ΕΕ και έχουν εκπονηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης.

Επί του παρόντος, ο βαθμός διείσδυσης της ασφάλισης κατά των κινδύνων καταστροφών στην αγορά είναι γενικά χαμηλός στα κράτη μέλη³³. Θα πρέπει να διεξαχθεί διάλογος με τους εμπλεκόμενους φορείς, με βάση την Πράσινη Βίβλο για την ασφάλιση κατά φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών.

Δράση 6: Διευκόλυνση της θωράκισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), της πολιτικής για τη συνοχή και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) έναντι του κλίματος

Στο πλαίσιο της στρατηγικής παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω ένταξης της προσαρμογής στην ΚΓΠ και στην πολιτική για τη συνοχή. Ανάλογο έγγραφο καθοδήγησης θα εκδοθεί το 2013 για την ΚΑΠ. Η εν λόγω καθοδήγηση απευθύνεται στις διαχειριστικές αρχές και στους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς που μετέχουν στη μελέτη, την κατάρτιση και την εφαρμογή του προγράμματος της περιόδου 2014-2020.

Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν την πολιτική συνοχής και την ΚΓΠ (2014-2020) για να καλύψουν τα κενά των γνώσεων και να επενδύσουν στις αναλύσεις, τις εκτιμήσεις κινδύνων, τα εργαλεία και τη δημιουργία δυναμικότητας τα οποία είναι αναγκαία για την προσαρμογή.

Δράση 7: Εξασφάλιση ανθεκτικότερης στην κλιματική αλλαγή υποδομής

Το 2013 η Επιτροπή θα αναθέσει στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης την εντολή να αρχίσουν την καταγραφή των προτύπων που έχουν σημασία για τη βιομηχανία στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και των οικοδομών, προσδιορίζοντας τα πρότυπα που θα πρέπει να αναθεωρηθούν προκειμένου να ληφθούν πληρέστερα υπόψη οι παράμετροι της προσαρμογής.

Θα παράσχει επίσης, στο πλαίσιο της στρατηγικής, κατευθυντήριες γραμμές για τους φορείς ανάπτυξης έργων που αφορούν υποδομές και φυσικούς πόρους, με σκοπό τη θωράκιση των τρωτών επενδύσεων έναντι του κλίματος.

Το 2013 η Επιτροπή, βασιζόμενη στα αποτελέσματα της ανακοίνωσής της σχετικά με τις πράσινες υποδομές, θα διερευνήσει την ανάγκη πρόσθετης καθοδήγησης, απευθυνόμενης στις αρχές και τα κέντρα λήψης αποφάσεων, στην κοινωνία των πολιτών, στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και στους επαγγελματίες της διατήρησης του περιβάλλοντος, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πλήρης κινητοποίηση των οικοσυστημικών προσεγγίσεων της προσαρμογής.

Δράση 8: Προώθηση ασφαλιστικών προγραμμάτων και άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων για ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή επενδυτικές και επιχειρηματικές αποφάσεις

Η Πράσινη Βίβλος σχετικά με την ασφάλιση κατά φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, που εκδίδεται ταυτόχρονα με την παρούσα στρατηγική, είναι ένα πρώτο βήμα προς την παρότρυνση των ασφαλιστικών εταιρειών να βελτιώσουν τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλουν στη διαχείριση των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής.

Στόχος της Επιτροπής είναι να αυξηθεί η διείσδυση της ασφάλισης κατά φυσικών καταστροφών στην αγορά και να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της ασφαλιστικής τιμολόγησης και άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων για την ευαισθητοποίηση στους κινδύνους, την πρόληψη και τον μετριασμό των κινδύνων, καθώς και για τη λήψη μακροπρόθεσμα ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή επενδυτικών και επιχειρηματικών

³³ *Natural catastrophes: Risk relevance and insurance coverage in the EU (Φυσικές καταστροφές: Βαρύτητα των κινδύνων και ασφαλιστική κάλυψη στην ΕΕ)*, Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2012)

5. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ

5.1. Πλαίσιο συντονισμού

Η Επιτροπή θα διευκολύνει τον συντονισμό των ασκούμενων πολιτικών και θα επιδιώξει τη συνεργασία με τα κράτη μέλη μέσω της υφιστάμενης επιτροπής για την κλιματική αλλαγή. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να ορίσουν, έως το τέλος του 2013, εθνικά κέντρα επικοινωνίας για να συντονίζουν την επικοινωνία μεταξύ αυτών και της Επιτροπής και να συμβάλλουν σε δραστηριότητες ευαισθητοποίησης και υποβολής εκθέσεων.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να πραγματοποιεί διαβουλεύσεις και να συνεργάζεται με τα ενδιαφερόμενα μέρη για να διασφαλίσει την ορθή και έγκαιρη εφαρμογή της στρατηγικής.

5.2. Χρηματοδότηση της προσαρμογής

Η βελτιωμένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την οικοδόμηση μιας ανθεκτικότερης στην κλιματική αλλαγή Ευρώπης. Το σχέδιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020 περιλαμβάνει πρόταση αύξησης των δαπανών που σχετίζονται με το κλίμα³⁴ σε ποσοστό τουλάχιστον 20 % του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η ανθεκτικότητα αυτών των επενδύσεων στην κλιματική αλλαγή έχει στρατηγική σημασία. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στις προτάσεις της για όλα τα σχετικά χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020. Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία³⁵, καθώς και τα προγράμματα «Ορίζοντας 2020» και LIFE, θα προσφέρουν σημαντική στήριξη στα κράτη μέλη, τις περιφέρειες και τις πόλεις ώστε να επενδύσουν σε προγράμματα και έργα με αντικείμενο την προσαρμογή, ιδίως στο πλαίσιο των ειδικών επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής για την προσαρμογή.

Παράλληλα, στήριξη για μέτρα προσαρμογής παρέχουν επίσης διάφορα ταμεία της ΕΕ και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Η Επιτροπή θα διερευνήσει και άλλους τρόπους για να συμπεριλάβει στην αξιολόγηση των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης ορισμένες δαπάνες για επενδύσεις στην προσαρμογή, όπως οι δαπάνες που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ³⁶.

Επιπλέον, υπάρχουν ειδικά ταμεία —και σε εθνικό επίπεδο— και δημόσια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στήριξη για μέτρα προσαρμογής, π.χ. για τον έλεγχο των πλημμυρών και τη διαχείριση της ξηρασίας. Η πλατφόρμα Climate-ADAPT θα παρέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δυνητικές πηγές χρηματοδότησης. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν ως πηγή χρηματοδοτικής στήριξης για την προσαρμογή τα έσοδα από τους πλειστηριασμούς που διεξάγονται στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της ΕΕ³⁷.

Για να διασφαλιστεί η επιτυχής εφαρμογή, παροτρύνονται οι αρχές των κρατών μελών να αναπτύξουν συνέργειες μεταξύ των διαφόρων χρηματοδοτικών ροών, ιδίως των ενωσιακών

³⁴ αφορούν τόσο τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, όσο και την προσαρμογή σε αυτή

³⁵ Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)

³⁶ Όπως προβλέπεται στο πρόσφατο σχέδιο στρατηγικής για μια βαθιά και ουσιαστική οικονομική και νομισματική ένωση, COM(2012) 777 final.

³⁷ Άρθρο 10 παράγραφος 3 στοιχείο α) της οδηγίας 2003/87/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/29/ΕΚ.

προγραμμάτων χρηματοδότησης και στήριξης, ώστε να ενισχυθεί ο αντίκτυπος των επενδύσεων και να αποφευχθούν, στο μέτρο του δυνατού, τα κενά χρηματοδότησης.

5.3. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και επανεξέταση

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή είναι καθοριστικής σημασίας. Το κέντρο βάρους παραμένει στην παρακολούθηση των επιπτώσεων και όχι των μέτρων προσαρμογής και της αποτελεσματικότητάς τους. Η Επιτροπή θα εκπονήσει δείκτες για να υποβοηθήσουν την αξιολόγηση των προσπαθειών προσαρμογής και των τρωτών σημείων σε όλη την ΕΕ, με χρηματοδότηση από το LIFE και άλλες πηγές.

Το 2017, η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής και, εάν χρειαστεί, θα προτείνει την επανεξέτασή της. Η έκθεση θα βασιστεί στις πληροφορίες για τα εθνικά σχέδια και τις εθνικές στρατηγικές προσαρμογής, τις οποίες παρέχουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του κανονισμού περί μηχανισμού παρακολούθησης³⁸, στις ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των προγραμμάτων που θα χρηματοδοτηθούν από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία κατά την περίοδο 2014-2020 και στην 5^η έκθεση αξιολόγησης που θα εκδώσει η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή το 2014.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η παρούσα στρατηγική ορίζει πλαίσιο και μηχανισμούς για την αναβάθμιση της ετοιμότητας της ΕΕ να αντιμετωπίσει τις σημερινές και τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Προτείνεται να επιτευχθεί η αναβάθμιση αυτή με την ενθάρρυνση και υποστήριξη της δράσης των κρατών μελών της ΕΕ για την προσαρμογή, με τη δημιουργία βάσης για τη λήψη πληρέστερα τεκμηριωμένων αποφάσεων προσαρμογής κατά τα προσεχή έτη, καθώς και με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των βασικών τομέων της οικονομίας και της πολιτικής στις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής.

³⁸ <http://ec.europa.eu/clima/policies/g-gas/monitoring/>